

Autor desconegut, Càrrega del vaixell d'esclaus britànic «Brookes», seguint la normativa de comerç d'esclaus de 1788, c. 1790-1800.

Codi: 200745

Crèdits: 6 ects

Matèria: Història

Caràcter: Formació bàsica

Curs: Primer

Semestre: Primer

Hores de dedicació: 150 hores

Hores lectives: 75 hores

Hores Autònomes: 75 hores

Coordinador/a: Sebas Duatis

sebastia@duatis.cat

Equip docent:

Sebas Duatis

Núria F. Rius

Silvia Puig

Idioma: Català & Castellà

Història de l'art i el disseny del s.xix.

—Descripció

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòrico-històriques dels dos primers cursos del Grau que tenen per objectiu acompanyar a l'estudiant en un procés d'obertura de coneixements així com de primers interrogants i re-plantejaments mitjançant l'estudi de genealogies històriques de les arts i el disseny.

Des de la necessitat crítica del present, Història de l'art i el disseny del s. XIX planteja una aproximació, estudi i reflexió al voltant dels àmbits de l'objecte, l'espai i la imatge en les seves profundes transformacions del segle, en el marc de la revolució industrial, l'emergència de la societat de masses i la maduresa del camp autònom de l'art. L'assignatura planteja una lectura relacional entre aquests tres àmbits i el context polític, social, cultural i tecnològic en el qual emergeixen i són desenvolupats.

Per tal d'aconseguir-ho, l'assignatura parteix d'un coneixement base o mapa del període que l'estudiant portarà a adquirir o ho farà en les primeres sessions per, acte seguit, poder aprofundir al llarg del curs en problemes concrets i localitzats, a partir de tres seminaris: 1) Objecte i Espai 2) Imatge gràfica 3) Arts plàstiques, fotografia i cinema.

—Contingut.

L'assignatura s'articularà a partir de **3 seminaris de 4 setmanes de durada (12 setmanes en total)** que al final de curs l'alumne haurà de sintetitzar i encaixar amb la seva pròpia recerca.

Seminari A: OBJECTE I ESPAI

1. Estils i poder.

Director i Neoclassicisme: ordre, senzillesa i claredat. Napoleó i l' estil Imperi. Restauració i segon Imperi. Visió nostàlgica del passat i desig de mons exòtics. Historicisme, Eclecticisme, Neogòtic, i els "capritxs".

2. Aposta cap el futur i "el progrés".

El ferro i la màquina de vapor. Els ponts i les locomotores. Industrialització i creixement vertiginós de les ciutats. L'arquitectura del ferro. Els gratacels i l' escola de Chicago.

3. Reforma social i artesanía.

Els gremis i la artesanía contra la industrialització i el capitalisme galopant. Les arts and crafts.

4. Un art nou per a una vida nova.

Modernisme i Art Nouveau com a llenguatge representatiu de la nova burgesia industrial? Artesanía i noves tecnologies. Ornamentació com a signe dels nous temps?

5. Wiener Werkstätte o el punt àlgid de l'art Total.

ESCOLA MASSANA

Centre d'Art i Disseny

Adscrit a la **UAB**

Consorci d'Educació
de Barcelona
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

Escola de Glasgow. Secessió i Tallers Vienesos. Crisis i reacció cap a la modernitat. Adolf Loos.

6. Escultura del canvi de segle.

A. Rodín i Camille Claudel. Crisis de l'escultura pública monumental.

Seminari B: IMATGE GRÀFICA

1. La democratització de la imatge seriada.

Evolució de les tècniques de reproducció. Xil·lografia, tipografia, calcografia i litografia.

2. La il·lustració. De la imatgeria popular al col·leccionisme d'estampes.

El llibre il·lustrat, les revistes i la premsa. La imatge científico-tècnica.

La caricatura i el còmic.

3. La comunicació visual al s.XIX.

Signes, rètols, marques, embalatges i publicitat.

4. La irrupció del cartellisme.

De Chéret a l'Art Nouveau i el sachtklat.

Seminari C: Arts plàstiques, fotografia i cinema

1. Del canon acadèmic a la subjectivitat de l'artista. L'emergència de l'«art modern».

2. Entre naturalisme, ciència i socialisme utòpic. L'emergència dels múltiples conceptes de «fotografia».

3. Fotografia, coneixement i arxiu.

4. L'ideal Frankenstein: l'emergència dels múltiples conceptes de «cinema».

—Objectius formatius

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, no només el present sinó les relacions d'aquest amb el passat i les diferents manifestacions culturals; enfortir la capacitat de treball i l'autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic. Per acabar, potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com a artistes o dissenyadors sigui més ric, profund i fonamentat.

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, aquests són: introduir-se en el coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visu- als i del disseny que es van produir durant el segle XIX; comprendre les circumstàn- cies històriques, socials i de vegades econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspec- tes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnics-estètics, que diferencien les tendències; propiciar la capacitat crítica de l'alumne davant del conjunt dels mo- viments i fenòmens del període.

Resultat de l'aprenentatge

RA.1 (CE02.1)-Identificar l'obra d'art en el seu context cultural.

- RA.2 (CE02.2)-** Descriure els fenòmens artístics i la seva relació amb els processos històrics de la cultura i la societat.
- RA.3 (CE07.1)-** Analitzar les idees artístiques d'una obra, el seu autor/es i el context històric d'on han sorgit.
- RA.4 (CE07.2)-** Contextualitzar els processos històrics i artístics amb l'entorn local.
- RA.5 (CE07.3)-** Comparar els fenòmens artístics actuals i la seva relació amb els processos del devenir històric.
- RA.6 (CE08.1)-** Descriure fent servir la terminologia adequada l'obra artística i de disseny.
- RA.7 (CE08.2)-** Valorar una obra fent servir criteris de les teories de l'art i el disseny.
- RA.8 (CE08.3)-** Demostrar destresa metodològica en explicar els processos històrics de l'art i el disseny.
- RA.9 (CE18.1)-** Aprehendre les teories de la bellesa en relació als processos històrics de la cultura i la societat.
- RA.10 (CE19.1)-** Interpretar analíticament els valors estètics dels llenguatges de l'art i el disseny en relació a la seva època.
- RA.11 (CE23.1)-** Conèixer les diferents (valoracions, corrents, ideologies, teories) estètiques per adquirir sensibilitat i criteri personal respectuós en la valoració estètica d'una obra.
- RA.12 -** Analitzar els arguments propis i dels altres i separar allò objectiu d'allò subjectiu.
- RA.13-** Separar els diversos aspectes a tenir en compte en el moment d'analitzar una obra i valorar-ne la importància de cada un.
- RA.14-** Desenvolupar hàbits rigorosos de documentació.
- RA.15-** Obtenir informació diversa sobre un mateix tema i contrastar els continguts de cada font.
- RA.16-** Analitzar els avantatges i inconvenients dels diferents mètodes informàtics per comunicar als altres les investigacions pròpies de manera eficaç.

—Metodologia docent i activitats formatives

La metodologia docent es basarà, per una banda, en l'explicació de conceptes principals per part del professorat; per una altra, en la resolució d'enunciats i problemes per part dels estudiants, en sessions de treball a l'aula o a casa, individuals o per equips.

Entre les principals activitats formatives hi haurà treballs de recerca, de camp, d'anàlisi comparativa, lectures i debats grupals.

Activitat dirigida

Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejaments aportats tant pels docents com pels alumnes.

ECTS: 16%

Hores: 24h

Resultats d'aprenentatge: Coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visuals i del disseny que es van produir durant el segle XIX; Comprensió de les circumstàncies històriques, socials i de vegades econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; Aplicació d'una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnics-estètics, que diferencien les tendències; Capacitat crítica de l'alumne davant del conjunt dels moviments i fenòmens del període.

Activitat supervisada

Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es duran a terme de manera individual i/o en grup, i es desenvoluparan a l'aula. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells aspectes en què mostrin més dificultats.

ECTS: 16%

Hores: 24h

Resultats d'aprenentatge: Actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, no només el present sinó les relacions d'aquest amb el passat i les diferents manifestacions culturals; Capacitat de treball i autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge; Capacitat de qüestionament; Construcció d'un univers propi d'interessos; Adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic; Potenciació de la reflexió personal; Enriquiment del treball dels alumnes com a artistes o dissenyadors.

Activitat autònoma:

Activitat individual i en ocasions col·lectiva complementària a les dinàmiques guiades a l'aula. Es valorarà la capacitat d'interpretar, relacionar i de recerca. L'alumnat realitzarà els treballs i tasques encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix, realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

ECTS: 57%

Hores: 86h

Resultats d'aprenentatge: Capacitat de treball i autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge; Capacitat de qüestionament; Construcció d'un univers propi d'interessos; Adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic.

Activitat d'avaluació:

Avaluació individual o en grup de resultats generals o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

ECTS: 11%

Hores: 16h

Capacitat d'auto-avaluació; capacitat d'auto-crítica; capacitat d'avaluació i crítica de la feina dels companys; capacitat d'acceptar i respectar els suggeriments i qualificacions externes.

—Avaluació

L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula com les tasques a fer i els projectes de recerca en hores autònomes.

Important: aquesta assignatura treballa amb avaluació contínua i, per tant, no compta amb la possibilitat d'una recuperació a final de curs. Tots els treballs que no siguin entregats durant el procés, en les dates indicades, no podran ser avaluats. Igualment, en cas que l'estudiant tingui algun tipus de complicació personal, laboral o acadèmica que l'impedeixi seguir el decurs de l'assignatura ho haurà de comunicar als professors o, en detriment, al Coordinador del Grau, per tal de poder trobar una solució a temps. En cap cas s'acceptaran justificacions o peticions de flexibilitat a final de curs.

Sistema d'avaluació
Treballs a realitzar

1. Activitats i problemes a resoldre en els 3 seminaris (lectures, exercicis de recerca, etc.)

Total: 75% (25% per seminari).

2. Activitats a realitzar de manera transversal:

-Lectures obligatòries comunes:

-Projecte de recerca individual

Total: 25%

—Bibliografia

ARGAN, G. C. *El arte moderno 1770-1970*. Madrid: Akal, 1991.

BAYLEY, S. *Guía Conran de Diseño*, Madrid: Alianza, 1992.

BAJAC, Q. *La invención de la fotografía: La imagen revelada*. Barcelona: Blume, 2012.

BATCHEN, G. *Arder en deseos*. Barcelona: Gustavo Gili, 2004.

BOZAL, V. *El siglo de los caricaturistas*. Madrid: Historia 16, 1989.

BURCH, N. *El tragaluz del infinito*. Madrid: Cátedra, 2008.

CAMPI, I. *Iniciació a la història del disseny industrial*. Barcelona: Edicions 62 - Massana, 1987.

—La idea y la materia. Vol 1. El diseño de producto en sus orígenes. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.

CARRETE, J. *Gravado y creación gráfica*. Madrid: Historia 16, 1989.

CRARY J. *Las técnicas del observador. Visión y modernidad en el siglo XIX*. Murcia: Cendea, 2008.

DE FUSCO, R. *Historia de la arquitectura contemporánea*. Madrid: Celeste, 1994.

FRAMPTON, K. *Historia crítica de la arquitectura moderna*. Barcelona: Gustavo Gili, (10ª ed.), 2000.

HESKETT, J. *Breve historia del diseño industrial*. Barcelona: Ed. del Serbal, 1985.

HOLLIS, R. *El diseño gráfico. Una historia abreviada*. Barcelona: Destino, 2000.

MEGGS Ph., PURVIS, A.W. *Historia del diseño gráfico*. Barcelona: RM Verlag, (4ª ed.), 2009.

PEVSNER, N. *Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño*. Barcelona: Destino, 1992.

RAMIREZ, J.A. *Medios de masas e historia del arte*. Madrid: Cátedra, 1988.

—Historia del arte, 4: El mundo contemporáneo. Madrid: Alianza, 2005.

SATUÉ, E. *El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días*. Madrid: Alianza, 1999.

SOUGEZ, M.L. et al. *Historia General de la fotografía*. Madrid: Catedra, 2007.

STELZER, O. *Arte y fotografía. Contactos, influencias y efectos*. Barcelona: Gustavo Gili, 1981.

Fonts i documents:

CALVO SERRALLER F. (ed.). *Fuentes y documentos para la historia del arte. Ilustración y romanticismo*. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.

CHIP, H.B. (ed.). *Teorías del arte contemporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas*. Madrid: Akal, 1995.

CIRLOT, L. (ed.). *Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos*. Barcelona: Labor, 1995.

FREIXA, M. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Las vanguardias del s.XIX. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.
GONZÁLEZ GARCÍA, A. et al. (ed.). *Escritos de arte de vanguardia. 199/1945*. Madrid: Akal, 1999.

Per a l'analitzi d'imatges:

BURKE, P. *Visto y no visto*. Barcelona: Crítica, 2005.
CATALÀ, J.M. *La forma de lo real. Introducción a los estudios visuales*. Barcelona: Editorial UOC, 2013.
DEBRAY, R. Vida y muerte de la imagen: historia de la mirada de Occidente. Barcelona: Paidós, 2010.
RANCIÈRE, J. El espectador emancipado. Castellón: Ellago, 2010.
STOICHITA, V. La invención del cuadro: arte, artífices y artificios en los orígenes de la pintura europea. Madrid: Ediciones Cátedra, 2011.
PANOFSKY, E. El significado en las artes visuales. Madrid: Alianza, (2004) 2015.

—Programació de l'assignatura

L'assignatura s'articularà a partir dels tres seminaris que componen el curs. No obstant això, al final del semestre se celebraran tres workshops conjunts per tal de posar en joc els coneixements adquirits en relació a l'espai, l'objecte i la imatge del s. XIX.

Seminari A: OBJECTE I ESPAI

T1: Neoclassicisme: ordre, senzillesa i claredat. Visió idealitzada i nostàlgica del passat i desig de mons exòtics: Historicisme, Eclecticisme, Neogòtic i el "capritx".

T2: el ferro i la màquina de vapor. Els ponts i les locomotores. Industrialització i creixement vertiginós de les ciutats. L'arquitectura del ferro. Els gratacels i l' escola de Chicago.

Enunciat treball T1: Repartiment de textos (Morris, Ruskin, Cole, Crane i d'altres) per preparar un debat sobre les diverses posicions dels autors en relació a la industrialització i d'altres qüestions.

Setmana 2

T3: els gremis i l'artesania contra la industrialització i el capitalisme galopant. Les Arts and Crafts.

T4: Modernisme i Art Nouveau com a llenguatge representatiu de la nova burgesia industrial? Artesania i noves tecnologies.

Sessió de treball T1: tutoria sobre el text escollit.

Setmana 3

T5: Escola de Glasgow. WIENER WERKSTÄTTE o el punt àlgid de l'art Total. Secesió i Tallers Vienesos. Crisis i reacció cap a la modernitat. Adolf Loos.

Tutoria treball T1: documentació i anàlisi. Lliurament del treball per escrit.

Setmana 4

T6: A. Rodín i Camille Claudel. Crisis de l'escultura pública monumental.

Seminari B: IMATGE GRÀFICA

Setmana 1

Activitat: Tema 1. La progressiva democratització de la imatge seriada; Tema 2. Evolució de les tècniques de reproducció. Xil·lografia, tipografia, calcografia i litografia. La revolució industrial, massificació i abaratiment de la imatge impresa.

Setmana 2

Activitat: Tema 3. La il·lustració. Del col·leccionisme d'estampes a la imatgeria popular de consum. La imatge científico-tècnica; Tema 4. El llibre, les revistes i la premsa. La caricatura i el còmic, la imatge de la reforma social. Els grans mestres de la il·lustració. La estampa japonesa, l'Ukiyo-e.

Setmana 3

Activitat: Tema 5. La comunicació visual al s. XIX. La imatge d'identitat. Signes, rètols, marques i embalatges. Els catàlegs comercials; Tema 6. De la publicitat comercial a la propaganda político-social.

Setmana 4

Activitat: Tema 7. La irrupció del cartellisme. Cartell i societat urbana; Tema 8. De Chéret i Toulouse Lautrec a l'Art Nouveau i el Sachet Plakat. El nou col·leccionisme.

Lloc: Aula grup classe

Material: No es requereix material específic

Resultats d'aprenentatge:

Seminari C: ARTS PLÀSTIQUES, FOTOGRAFIA I CINEMA

Setmana 1

Activitat: Tema 1. Del canon acadèmic a la subjectivitat de l'artista. L'emergència de l'«art modern»; Treball 1. Investigar amb fonts primàries: repartiment de textos (Delacroix, Baudelaire, Champfleury, Courbet, Zola, Van Gogh, Gauguin i d'altres) per fer un exercici de comprensió, recerca i contextualització. Preparació d'una breu presentació pels companys.

Càpsula sobre anàlisi d'imatges #1: Visionat John Berger, *Ways of seeing*, ep. 1, 1972.

Setmana 2

Activitat: Tema 2. Entre naturalisme, ciència i socialisme utòpic. L'emergència dels múltiples conceptes de «fotografia».

Càpsula sobre anàlisi d'imatges #2

Setmana 3

Activitat: Treball 2 (2a part): presentació dels resultats de la recerca monogràfica i relacional. Debat grupal sobre les qüestions derivades; Tema 3. Fotografia, coneixement i arxiu.

Càpsula sobre anàlisi d'imatges #3

Setmana 4

Activitat: Entrega del registre de lectura. Tema 4. L'ideal Frankenstein: l'emergència dels múltiples conceptes de «cinema»; Treball 4: Visionat de pel·lícules dels

—Competències i resultats d'aprenentatge.

Competències específiques

CE02- Demostrar que coneix, comprèn i relaciona els conceptes i les informacions entre les diferents àrees artístiques, científiques i socials.

RA.1 (CE02.1)- Identificar l'obra d'art en el seu context cultural.

RA.2 (CE02.2)- Descriure els fenòmens artístics i la seva relació amb els processos històrics de la cultura i la societat.

CE07- Demostrar que coneix, comprèn i interpreta la història de l'art, de l'arquitectura i el disseny i la seva contextualització social, econòmica i cultural.

RA.3 (CE07.1)- Analitzar les idees artístiques d'una obra, el seu autor/es i el context històric d'on han sorgit.

RA.4 (CE07.2)- Contextualitzar els processos històrics i artístics amb l'entorn local.

RA.5 (CE07.3)- Comparar els fenòmens artístics actuals i la seva relació amb els processos del devenir històric.

CE08- Demostrar que coneix i interpreta els referents teòrics establerts a partir de l'experiència, la interpretació, la reflexió i la comprensió. Conèixer, comprendre i interpretar els referents teòrics establerts, tant des dels àmbits de les arts com des del disseny.

RA.6 (CE08.1)- Descriure fent servir la terminologia adequada l'obra artística i de disseny.

RA.7 (CE08.2)- Valorar una obra fent servir criteris de les teories de l'art i el disseny.

RA.8 (CE08.3)- Demostrar destresa metodològica en explicar els processos històrics de l'art i el disseny.

CE18- Comprendre i ser sensible en relació als diversos paràmetres històrics i culturals de la idea de bellesa.

RA.9 (CE18.1)- Aprehendre les teories de la bellesa en relació als processos històrics de la cultura i la societat.

CE19- Diferenciar els valors estètics d'altres valors reconeguts socialment.

RA.10 (CE19.1)- Interpretar analíticament els valors estètics dels llenguatges de l'art i el disseny en relació a la seva època.

CE23- Mostrar sensibilitat i respecte en la formulació de judicis estètics de caràcter personal, tant per a la producció pròpia, com per a la valoració de l'obra dels altres.

RA.11 (CE23.1)- Conèixer les diferents (valoracions, corrents, ideologies, teories) estètiques per adquirir sensibilitat i criteri personal respectuós en la valoració estètica d'una obra.

Competències transversals

CT08- Ser responsables dels propis posicionaments ètics i morals considerant, valorant i respectant els dels altres.

RA.12 - Analitzar els arguments propis i dels altres i separar allò objectiu d'allò subjectiu.

CT10- Desenvolupar una metodologia de treball pròpia que serveixi per enfrontar-se al major número de situacions possibles i que mostri el coneixement dels mecanismes d'accés a la documentació i a la informació.

RA.13- Separar els diversos aspectes a tenir en compte en el moment d'analitzar una obra i valorar-ne la importància de cada un.

RA.14- Desenvolupar hàbits rigorosos de documentació.

CT12- Mantenir una actitud favorable cap a l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació, valorant la seva procedència, situant-la en un marc epistemològic i contrastant les seves aportacions en relació al coneixement disciplinari disponible.

RA.15- Obtenir informació diversa sobre un mateix tema i contrastar els continguts de cada font.

CT13- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a una correcta expressió i formalització d'allò que es vulgui transmetre.

RA.16- Analitzar els avantatges i inconvenients dels diferents mètodes informàtics per comunicar als altres les investigacions pròpies de manera eficaç.